

από τὰ καθημερινὰ ἐπεισόδια. Θά ξεχαστεί...

—'Αδύνατον, φώναζε δυνατά ὁ Μανώλης. 'Αδύνατον... Δέν θέλω νά ξεχαστεί. Τραγικός, φοβερός σταθμός τῆς ζωῆς μου...

Βραδύναμε λίγο τό θῆμα μέ τό Ραδάμανθου κι ἀκούσαμε τόν πικραμένο διάλογο. 'Εγώ εἶχα περισσότερο ἐνδιαφέρον ν' ἀκούσω, γιατί μπῆκα στό νόημα... 'Ο Ραδάμανθος οὔτε ἤξερε γιατί μίλουσαν, οὔτε εἶδε περιέργεια. Καί πάλι ἐγώ δέν τοῦ ἐξήγησα, βλέποντάς τον τόσο ἀδιάφορο. Συνεχίσαμε τόν περίπατό μας, μά μέχρι σήμερα, ὁσάκις θρεθῶ σέ κείνο τό σημεῖο τοῦ βενετσιάνικου κάστρου ἀναπολῶ τὰ ἀναστατωμένα στοιχεῖα τῆς φύσης, τή λυγμική φωνή τοῦ Γεωργιάδου καί τή φράση του: «Τ ρ α γ ι κ ὸ ς , φ ο β ε ρ ὸ ς σ τ α θ μ ὸ ς τ ῆ ς ζ ω ῆ ς μ ο υ ».

Καί ξαναθῆτω τό ἐρώτημα καί ζητῶ ἐξήγηση καί δέ θρίσκω. 'Αν ὁ Νίκος δέν ἀγαποῦσε τή Γαλάτεια, τί καλύτερη εὐκαιρία εἶχε γιά νά ἀκολουθήσει τό δρόμο του ἐλεύθερος, παρά γυρίζοντας καί θρίσκοντας τή Γαλάτεια στά πόρθηρα ἑνός τέτοιου ὠραίου γάμου;

'Αλλά γι' αὐτό εἶναι δυσεξήγητη ἡ διαγωγή του. 'Εγώ τὴν ἐξηγῶ ἔτσι.

Κείνο πού καθόρισε τή στάση του δέν ἦταν ὁ ἐρωτᾶς του μά ὁ τρωθείς ἐγωισμός. Περιμένα νά θρεῖ γυρίζοντας ἀπό τό Παρίσι μιά γυναῖκα μειωμένη καί ταπεινωμένη καί θρῆκε τόν παιδικό του φίλο, τό συμμαθητὴ τῶν ἐξῆ χρόνων καί τή γυναῖκα πού ἀγάπησε ἀπό δεκάξη χρόνων νά ἐτοιμάζουν τό ταξίδι τῆς εὐτυχίας τους σέ μιά γαλέρα γεμάτη μ' ὅλα τὰ ἐφόδια τῆς ἐπίγειας καρᾶς... Βρέθηκε ἀπότομα ἀπὸ πρωταγωνιστῆς ἑνός ὀμίλου ὑψηλῆς ποιότητας, πού συγκέντρωνε ὅλα τὰ θλέματα, εἶδε τόν ἑαυτό του ἐκτοπιζόμενο, παραγκωνισμένο καί θάληθε νά ξεναφεῖ πίσω τὴν παλιά τάξη πραγμάτων... 'Η ἐπιδίωξή του, πιστεύω, ὅπως τὸ ἀπέδειξαν τὰ γεγονότα πού ἀκολουθήσαν, δέν ἦταν θέση μά ἀρνηση. Διπλαθὴ νά ἐπέλθει ἡ ρῆξη Γαλάτειας - Γεωργιάδου, ὅχι γιά νά γίνει αὐτό πού ἐπιθυμῶ - ὁ γάμος του μέ τή Γαλάτεια δέν ἦταν γιά τό Νίκο ὁ γάμος τῆς εὐτυχίας του - μά γιά νά μή γίνει αὐτό πού δέν ἐπιθυμῶ.

'Αν δέν εἶχε μεσολαθήσει ἡ τρελλή ἀγάπη τοῦ Γεωργιάδου στή Γαλάτεια, γιά ὅλη τὴν κατοπινὴ ἀουεννοποσία Γαλάτειας - Καζαντζάκη θά ἔδινε τό ἀδικο στή Γαλάτεια. Γιατί θά ἔλεγα μά ἐπιτέλους ὁ ἐρωτᾶς δέν εἶναι καταναγκαστικά ἔργα. Δέν σέ ἀγαπᾶ, δέ θέλει νά συνδέσει τή ζωὴ του μέ σένα τί ἀπλοῦστερο. 'Εδῶ ὅμως μπαίνει στή μέση, ἀγαπητέ μου Νίκο, καί καλῶς ἕνα ὠραῖο δεσμό γιατί; Ξαναρωτᾶω γιατί; 'Αφοῦ ἔξερεις πολὺ καλά πῶς ἐπιθυμῶ νά μπαίνεις δίχως γυναῖκα καί πῶς τό σάλο πού δημιουργοῦσες δέν ἀισθάνεσαι τὴν ἀνάγκη νά τόν καταλαγιάσεις;

Οἱ φοβεροὶ δικῶνοις ἀκολουθήσαν μετά τὴν ἀπομάκρυνση τοῦ Γεωργιάδου. Τ' ἀδέρφια μου μισοῦσαν τό Νίκο. 'Ο Λευτέρης μιά φορά τοῦ ζήτησε τό λόγο, τοῦ ζήτησε ἐξήγηση, γιατί μπῆκε στή μέση καί χάλασε τὴν εὐτυχία τῆς Γαλάτειας καί τή δική μας κι ὁ Νίκος τί τοῦ ἀπάντησε;

—'Εγώ ἂν εἶχα μιά ἀδερφή σάν τή δική σου, θά τὴν σκότωνα.

Τό πιστεύε κι αὐτό; Λέω ἀδίστακτα ὅχι. Μά ἦταν χαρακτήρας ἀδύνατος. Καμιά ὑποχρέωση δέν μπορούσε νά ἀνεχθεῖ, καμιά ὑπευθυνότητα. Τό πέταξε αὐτὸ ἐν ἐπιγνώσει πῶς εἶναι τερατώδες, γιατί μόνο μέ μιά τέτοια τερατώδη φράση θά ἀποστόμωνε τό Λευτέρη.

Κάποιος θά ρωτήσει: μά ἀφοῦ ἀποτολμοῦσε πράξεις πού ὁ πιὸ θρασύς δέν θά τις ἀποτολμοῦσε, πῶς τόν κρίνετε σεις ἀδύνατο; Μάλιστα τίς ἀποτολμοῦσε γιατί στή ζυγαριὰ τῶν δυνάμεων θά ραιναν λιγότερο... 'Αν ἔλεγε σὸ Λευτέρη ἀληθινὰ ἐφταιξα, αὐτὸ τό ἐφταιξα θά τόν γέμιζε ὑποχρεώσεις... πού δέν εἶχε τή δύναμη νά τις ἀντιμετωπῆσει... Καί μήπως ἡ φράση αὐτὴ πού εἶπε σὸ Λευτέρη εἶναι ἡ μόνη τερατώδικη;

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

'Ο δεσμός Γαλάτειας-Γεωργιάδου εἶχε λυθεῖ, μά ὁ Μανώλης ἐθρίσκε πῶς αὐτὸ δέν ἐμπόδιζε νά διατηρηθεῖ ἡ φιλία πού ἔβγαλε τίς δυὸ οἰκογένειες τὴ δική μας μέ τὴν οἰκογένεια τοῦ Μανώλη. Καί οἱ μπερές μας συνδέονταν ἀπὸ τὰ νιάτα τους φιλικὰ. 'Ο Νίκος ὅμως ἀντιτάχθηκε. Τοῦ ξανάγραψε γράμμα καί τοῦ δῆλωνε πῶς καμιά δουλειὰ δέν εἶχε στό σπῆτι αὐτό. Μά καθώς δέν εἶχε προλάβει νά πάρει τό γράμμα καί θρίσκονταν σὸ σπῆτι σὸν ἐρχομὸ τοῦ Νίκου, ὁ Νίκος μέ θαυμαστὴ παρηγορία τοῦ δῆλωσε ἐκεῖνα πού τοῦ 'ελεγε καί σὸ γράμμα. —Δέν μπορῶ νά σέ καταλάβω... ἀπὸ τί ζεκινᾶς κι ἀκολουθεῖς νά μπαίνεις ἐδῶ μέσα...

—Γιατί πιστεύω πῶς εἶμεθα πολιτισμένοι...

'Ο Μανώλης ἐπαψε νά 'ρκεται.

'Ο Νίκος ἐρχότανε τακτικά.

Εἶχαμε τότε σὸ σπῆτι μιά ὑπρέτρια μέ τό πολὺ περίεργο ὄνομα Παπαδιά. Τὴ φωνάζαμε μάλιστα καδευτικά Παπαδιό. 'Η Παπαδιό πονηρεύτηκε ἀπὸ τίς συχνές ἐπισκέψεις τοῦ Νίκου. 'Απὸ τὰ κλειστά ραντεβου τους, τὰ μοναχικὰ καί νόμιμα πῶς εἶχε ὑποχρέωση νά τό μαρτυρήσει σὸν πατέρα.

—'Αφεντικό ἔτσι κ' ἔτσι, κ' ἐρχεται καί κλείνεται... καί κτυπάει ἡ πόρτα καί ἡ Γαλάτεια δέ μ' ἀφήνει νά πάω ν' ἀνοιξῶ... 'Ελᾶτε τό ἀπόγευμα νά δεῖτε, ἂν δέν πιστεύετε...

Τ' ἀπόγευμα καταφθάνει σὸ ἀναπάντεχα ὁ πατέρας. 'Ανοίγει τό σπῆτι μέ τό κλειδί του χωρίς νά κτυπήσει τὴν πόρτα. 'Ο Νίκος εἶχε τὴ Γαλάτεια θρίσκονταν σὸ σαλόνι. Μπήκε μέσα ὁ πατέρας, τόν καιρέτσε καί ὕστερα ἀπὸ λίγα τυπικὰ ἔφτασε σὸ προκείμενο.

—... 'Ο τρόπος κύριε Καζαντζάκη πού ἐρχεσθε καί ἐπισκέπτεσθε τὴ Γαλάτεια ἔχει θεωρηθεῖ ὑποπτικὸ καί ἀπὸ τίς θείες τῆς Γαλάτειας, πού κάθονταν ἐδῶ πλάι καί ἀπὸ τὴν ὑπρέτρια καί ἀπὸ τὴ γειτονιὰ... καί σεις εἶστε μέλος τῆς ἴδιας κοινωνίας καί ζερετε πολὺ καλά πῶς σχολιάζονται αὐτὰ τὰ πράγματα καί πόσο γιά τούς γονεῖς ἡ κατάσταση πού δημιουργεῖται εἶναι ἀφόρητη. 'Αλλά καί ἀνεξαρτήτως τῶν δημιουργουμένων σχολίων καί τῶν συγγενικῶν ἐπεμβάσεων μέ ἀπασχολεῖ καί ἡ φήμη τῆς Γαλάτειας. Μοῦ κάνει ἐντύπωση πῶς δέν τό ἔχετε

αὐτὸ σκεφθεῖ, ἂν εὐλικρινῶς ἐνδιαφέρεσθε... Πρῶτα ἀπ' ὅλα ἔπρεπε νά θελήσετε νά κρατήσετε ψηλά τό ὄνομα τῆς κόρης πού συμπαθήσατε...

(Τονίζουμε σὸν ἀναγνώστη πῶς ὁ διάλογος Στυλιανοῦ 'Αλεξίου καί Νίκου Καζαντζάκη γίνεται ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπέμβαση τοῦ Νίκου καί τὴν ἀπομάκρυνση τοῦ Μανώλη Γεωργιάδου).

»Θά σᾶς παρακάλουσα πολὺ ἂν ἦταν δυνατόν σεθόμενος τὴ γαλήνη τοῦ σπιτιοῦ μας νά σταματήσετε ἀπὸ τοῦ νά δίνετε ἀφορμὴ γιά παρόμοια ζητήματα...

—Μοῦ ἔκαμαν κατάπληξη, κύριε 'Αλεξίου, ὅλα αὐτὰ πού εἶπατε... ἀληθινὰ κατάπληξη. Μά εἶναι λοιπὸν ἡ κοινωνία μας τόσο μικρὴ, τόσο τιποτένια, ὥστε νά δημιουργεῖ μύθους;

—Πῶς μύθους... Διπλαθὴ μέ τὴ Γαλάτεια καί σᾶς δέν συμβαίνει τίποτε;

—'Ασφαλῶς ὅχι. Μά τὴ Γαλάτεια ἔχουμε κοινὰ ἐνδιαφέροντα, μάς ἀπασχολεῖ ἡ τέχνη, συζητοῦμε καί ἀνταλλάσσουμε γνώμες πάνω σ' αὐτὰ πού γράφουμε καί τίποτε περισσότερο.

—Διπλαθὴ δέν σᾶς συνδέει κανεὶς αἰσθηματικὸς δεσμός;

—'Ασφαλῶς ὅχι. Καί γι' αὐτό, ἐφόσον καί ἡ ἀπλή γνωριμία δημιουργεῖ ζητήματα, νά σταματήσει...

—Λυποῦμαι πολὺ πού καί σεις κ' ἐγώ ζοῦμε σ' αὐτὴ τὴν ταπεινὴ κοινωνία πού δέν μπορεῖ νά βγεῖ ἐξω ἀπὸ τὸν κλοιὸ τῶν μικροτήτων... συγγνώμην, συγγνώμην, θά ἐπιθυμοῦσα νά μείνω λίγο μαζὶ σας ἀλλὰ οἱ δουλειές τοῦ μαγαζιοῦ δέ μοῦ τό ἐπιτρέπουν... καιρέτε. Συγγνώμην...

Μόλις ἔφυγε ὁ πατέρας, ἡ Γαλάτεια διαλυμένη κυριολεκτικὰ ἀπ' τὸν ἀνήκουστο διάλογο...

—Νά, νά, τὸν ἔφτυσε, τὸν μούτζωσε καί μετὰ ἔπεσε σὸ ντιθάνι καί ἀναλύθηκε σέ λυγμούς... πῶς μπόρεσε νά ἐξαπατήσεις ὡς αὐτὸ τό σημεῖο αὐτὸ τὸν ἄγιον ἄνθρωπο...

'Ο Νίκος στάθηκε κάμποση ὥρα τριγυρίζοντας σὸ δωμάτιο καί μετὰ πλησιάζοντάς τιν ἐκεῖ πού ἔκλαιγε σὸ ντιθάνι τῆς εἶπε: γαλλικὰ:

—Tu es, tu es femme.

Κ' ἔφυγε χωρὶς ἄλλη ἐξήγηση.

Αὐτὴ τὴ σκηνὴ ἄκουσα τὴ Γαλάτεια νά τὴ διηγείται σὴν 'Ελενίτσα, σὴ θεία Μαργῆ πού τὴν ἄκουε κλαίοντα, σὸν Ταγκόπουλο...

Καί πάλι ρωτῶ ἡ συμπεριφορὰ αὐτὴ τί δείχνει δύναμη ἢ ἀδυναμία; Καί πάλι ἀπαντῶ ἀδυναμία. 'Ο Νίκος γιά κανένα λόγο δέν ἤθελε νά νιώθει τὸν ἑαυτό του δεμένο. Πάνω καί ἀπὸ τὰ κακὰ, τὰ ἀπαράδεκτα φεροῖματα, τοποθετοῦσε τὰ λεύτερα φτερά του. Δέν τὰ 'δεσε ποτέ οὔτε γιά τὴ μητέρα του πού τόσο τὸν ἀγαποῦσε, οὔτε γιά τὸν πατέρα του, οὔτε γιά τούς φίλους του, οὔτε γιά τίς ἀγάπες του. Γιά κείνον τὸν καιρὸ τό 'θλεπε καθαρὰ πῶς μόνο ἡ εὐνοία τοῦ πατέρα του τοῦ ἀνοίγε τό δρόμο νά τραθῆξει σὴς μεγάλες προσωπικότητες του.

Πιστεύω πῶς ὁ Νίκος βρῆκε τὸν ἀληθινὸ ἑαυτό του ἅμα κατάφερε νά ἀποδεσμευθεῖ ἠθικά, ὀικονομικά, μά καί ἀπὸ τὴν ζωντανὴ παρουσία (μετὰ τό θάνατό του τό 1934) τοῦ πατέρα του. 'Οσο ζοῦσε ἀσκοῦσε ἀπάνω του μιά καταπιεστικὴ, δαιμονικὴ ἐπίδραση.

ΕΛΛΑΔΑ: ΨΑΡΟΜΑΝΑ ΧΩΡΙΣ ΨΑΡΙ

Στό προηγούμενο φύλλο τοῦ «Ταχυδρόμου», σπὴν ἔρευνα τῆς 'Αγγελικῆς Δαμίγλου, τό θέμα τῆς ἀλιείας ἐρευνηθήκε ἀπὸ πολλές πλευρές. Διαπιστώθηκαν προβλήματα, αἰτίες, κίνδυνοι. Κι' ἀναζητήθηκαν λύσεις. Σήμερα, δημοσιεύουμε τίς λύσεις

'Ο κ. Γαϊτάνος, Γενικός Γραμματέας 'Αλιεργατῶν 'Ελλάδος προτείνει:

1. 'Υδροση 'Υφυπουργείου 'Αλιείας.
2. 'Αναδιάρθρωση, ἀναδιοργάνωση καί ἐπένδρωση τῆς Διευθύνσεως 'Αλιείας, σύμφωνα μέ τὰ σημερινὰ δεδομένα τῆς τεχνοοικονομικῆς ἀνάπτυξης.
3. Δημιουργία, ὅχι προσωρινῶν ἐπαρχιακῶν ὑπηρεσιῶν, ἀλλὰ μόνιμων, πού νά εἶναι ἀνεξάρτητες καί νά συνδέονται ἀπ' εὐθείας μέ τὴν Κεντρικὴ 'Υπηρεσία.
4. Νά γίνει εἰδικὴ νομοθεσία πού νά προστατεύει τὸν ἀλιευτικὸ πλούτο ἀπὸ πολλοὺς ἐχθρούς, ὅπως εἶναι οἱ δυναμίτες, οἱ ἐρασιτέχνες ψαράδες, τό ψάρεμα σὴς ἀκτές μέ μηχανοκίνητες θάρκες πού σκάβουν τό θυθὸ καί καταστρέφουν τὸν γόνυ, τὰ δελφίνια, κ.λ.π.
5. Νά ἱδρυθοῦν ἀλιευτικὰ γυμνάσια καί σχολές, γιά νά δημιουργηθοῦν εἰδικευμένα στελέχη γιά τίς ἀλιευτικὲς ἐπιχειρήσεις καί τούς συνεταιρισμούς καί
6. Νά δημιουργηθοῦν ἀμέσως ἐργοστάσια ἐπεξεργασίας ὄλων γενικὰ τῶν ἰχθυερῶν.

'Ο καθηγητῆς τοῦ ΕΜΠ καί παλιὸς πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου 'Αλιείας κ. Σωτήριος 'Αγαπητίδης, προτείνει:

—Νά γίνουν πολλὰ ἔργα ἐγγείων

θελτιώσεων, πού θά κάνουν πιὸ ἀποδοτικὰ τὰ ἰχθυοτροφεία μας. 'Αλλὰ γιά νά γίνουν τὰ ἔργα, χρειάζεται προγραμματισμός καί μελέτη καί ὡς ἐκ τούτου, εἰδικευμένους ἐπιστήμονες.

—Εἶναι πολὺ λογικὸ τό αἶτημα τῶν ψαράδων νά ἀνήκουν τὰ ἰχθυοτροφεία σὸς συνεταιρισμούς. Στὰ 49 ἰχθυοτροφεία τοῦ τόπου μας δέν ἀντιστοιχοῦν σήμερα οὔτε οἱ μισοὶ συνεταιρισμοί. 'Επιβάλλεται, λοιπὸν, νά ἐξαπλωθεῖ ἡ ἰδέα τῆς συνεταιριστικῆς ὀργάνωσης καί σ' αὐτὸ τό σημεῖο, πρέπει νά βοηθήσουν τό κράτος καί ἡ Α.Τ.Ε.

Εἰδικὴ κρατικὴ ὑπηρεσία νά παρακολουθεῖ τίς προσπάθειες τῶν συνεταιρισμῶν κι ὅχι ἕνας διευθυντῆς νά ἔχει τὴν εὐθύνη γιά ὅλα τὰ ἀλιευτικὰ ζητήματα.

'Ακόμα, πρέπει νά σταλοῦν σὸ ἐξωτερικὸ μερικοὶ ἐπιστήμονες, γιά νά εἰδικευθοῦν σέ θέματα ἀλιείας. Μόνον ἔτσι θά καταφέρουμε νά τετραπλασιάσουμε τὴν παραγωγή μας. Πρέπει κάποτε ἡ χώρα αὐτὴ, πού θρέχεται παντοῦ ἀπὸ θάλασσα, νά εἶναι μεταξὺ τῶν πρώτων σπὴν ἀλιευτικὴ ἐπίδοση καί ὅχι νά ἔχει ἔλλειμμα, πού δέν εἶναι μόνο ἔλλειμμα σὴ διατροφή, ἀλλὰ καί σὸ συνάλλαγμα.